

İKV BİLGİ NOTU

2024 YILI KÖMÜR VERİLERİ

Aygen Torun, İKV Uzman Yardımcısı

Uluslararası Enerji Ajansı'nın her yıl yayımladığı kömür raporlarının 2024 yılına ilişkin olanı 18 Aralık 2024 tarihinde yayımlandı.¹ Fosil yakıtların ve özellikle kömür kullanımının sera gazı emisyonlarını ne denli artırdığı ve iklim değişikliğine ne kadar katkı yaptığı bilinse de kömür kullanımı hâlen devam ediyor. 2024 yılında kömüre yönelik talep, tedarik ve ticaret verilerinin incelendiği rapor, aynı zamanda önümüzdeki üç yıla ilişkin tahminlerde bulunuyor.

Raporda yer alan verilere göre küresel kömür talebi %1 büyüme göstererek 2024 yılında zirveye ulaştı; fakat, kömür talebinin yıldan yıla artış hızı düştü. Kömür talebindeki artışın en büyük sebebi ise enerji sektörü oldu ve kömürden elektrik üretimi 2024'te 10.700 terawatt-saat'e ulaşarak zirveyi gördü. Bölgesel olarak bakıldığında ise Çin rekor kırarak kömür talebinde 2024'te %1'lik artış yaşadı. AB ve ABD'de ise kömür talebi düşmeye devam ediyor fakat düşüş hızı azalıyor.

Küresel kömür talebinin önümüzdeki üç yılda sabitlenmesi ve 2027 yılına kadar 8,87 milyar tona ulaşması bekleniyor. Karbon yakalama, kullanma ve depolama süreçlerinin yavaş ilerlemesi nedeniyle bu zaman aralığında kömür kaynaklı emisyonların azalması öngörülüyor. Gelişmiş ülkelerde talep azalsa da gelişmekte olan ekonomilerdeki yüksek talebin bu düşüşü dengeleyeceği düşünülüyor.

Dünyanın %30'undan daha fazla kömür tüketen Çin'in gelecek yıllardaki kömür tüketim trendlerini belirleyeceği ifade ediliyor. 2024 yılında Çin, enerji kaynaklarını çeşitlendirme yoluna gitse de ülkedeki elektrik talebi oldukça fazla. Bunun iki temel nedeni var: Daha önce diğer yakıtlar tarafından sağlanan hizmetlerin şu an elektrikle sağlanması ve veri merkezleri ile yapay zekâ gibi gelişmekte olan sektörler. Çin'in hava durumunda yaşanacak değişikliklerin yenilenebilir enerji üretimini etkileyeceği ve bu nedenle kömür talebini önemli düzeyde artırıp azaltabileceği de öngörülenler arasında. Bu, yapılan tahminleri kayda değer ölçüde etkileyebilir. Gelişmiş ülkelerdeki kömür talebinin ise azalmaya devam etmesi bekleniyor. 2025 yılına kadar ABD ve AB'deki toplam kömür tüketimi Hindistan'dakinin yarısından daha az olacak.

Kömür üretimi söz konusu olduğunda da rekor seviyelere ulaşıldığı gözlemleniyor. Çin, Hindistan ve Endonezya en büyük üreticiler olarak sıralanıyor. Çin'deki üretimin yavaşlaması beklenirken Hindistan'daki üretimin artmaya devam edeceği belirtiliyor. Önümüzdeki üç yılda yıllık küresel kömür üretiminin 9 milyar tona yakın olacağı öngörülüyor.

¹ IEA, Coal 2024, 18.12.2024, <https://www.iea.org/reports/coal-2024>.

Kömür ticareti verilerine de yer veren rapor, uluslararası kömür ticaret hacminin 2024'te 1,55 milyar ton ile rekor seviyelere çıkacağını belirtiyor. Buna rağmen yapılan modellemeler ticaret hacminin düşeceğini gösteriyor. Ticaret akışlarında da Rusya'ya yönelik yaptırımların belirleyici etkisi dolayısıyla değişiklikler gözlemleniyor. Ayrıca, AB'de kömür talebinin düşüşe geçmesi nedeniyle kömür ticareti daha fazla Asya'da gerçekleştiriliyor. Kömür fiyatları düşse de hâlen 2017-2019 yıllarından daha yüksek seviyelerde. Kasım 2024'te Avrupa tarafından ithal edilen kömürün fiyatı ton başına 120 doları buldu. Bu fiyat 2017-2019 yılları arasında ortalama 80 dolardı. Bu nedenle kömür ihracatçıları büyük kâr elde etmeye devam ediyor. Bunun tek istisnası ise yaptırımlar dolayısıyla Rus ihracatçıları oldu.